

Konferencja
„Przygotowanie i doskonalenie dydaktyczne
nauczycieli akademickich
jako element zapewniania jakości kształcenia”

Poznań, UAM, 25 października 2019

Ewa Chmielecka (SGH)
„Rozwijanie kompetencji społecznych a jakość kształcenia.
Doświadczenia projektu DASCHE.”

Cele kształcenia dla przyszłości

- Wiedza, umiejętności, postawy (kompetencje społeczne)
 - Tu i teraz
 - Zmienność „tu i teraz” - pewność krótkotrwała
 - Dla przyszłości
 - Konieczność, niepewność, nieprzewidywalność
 - Z powodu rewolucji 4.0
 - Z powodu głębokich przemian społecznych
 -

A zatem – jak kształcić?

Czym jest edukacja dla przyszłości?

- Twarda wiedza - miękkie kompetencje?
 - Podstawy teoretyczne starzeją się wolniej niż wiedza stosowana i wąskie umiejętności praktyczne
 - Dają „rozumienie świata” (w tym dylematów współczesnej cywilizacji)
 - Względna trwałość i uniwersalność kompetencji tranzytywnych
 - „Adaptacja do zmiany” (rozumienie zmiany?)
 - uczenie uczenia się - LLL,
 - krytycyzm i autokrytycyzm,
 - rozwiązywanie problemów,
 - innowacyjność
 - współpraca i komunikacja
 - Ogromna potrzeba (i trwałość) kompetencji społecznych

Czym są kompetencje społeczne?

- Meta-kompetencje nadbudowane nad wiedzą i umiejętnościami uzupełnione o składową aksjologiczną (wartości, motywacje).
 - Wiedza i umiejętności - odpowiedzi na pytania: co, gdzie, dlaczego, jak?
 - Kompetencje społeczne (postawy) - odpowiedzi na pytania:
 - W jakim celu?
 - Czy jest to cel dobry czy zły?
 - Realizacji jakich wartości służy?
- Powrót do wartości? Jakich?
 - Stabilność wartości autotelicznych – przynależnych do człowieczeństwa
 - Niestabilność wartości instrumentalnych, zależnych od okoliczności i skutków
- Groźba indoktrynacji?
 - Utajonej
 - Jawnej
- Nie, jeśli:
 - Emancypacja, krytycyzm, adaptacja
 - Nawyk refleksji aksjologicznej

"Problemem wychowania nie jest to, jak dobrze pokierować człowiekiem, jak skłonić go, aby podązał za najlepszymi rozwiązaniami. Problemem jest to, jak obudzić w nim ducha wolności. Jak sprawić, aby chciał swobodnie, mądrze i odpowiedzialnie stanowić sam o sobie."

Józef Tischner

Zmiana nastawienia do kompetencji społecznych w latach 2017-2019 (i dalszych). Dokumenty i debaty - wybór.

- Dokumenty i konferencje w 20 rocznicę Procesu Bolońskiego
- Grupy robocze BFUG przygotowujące nową strategię Procesu Bolońskiego (2020-2030)
- Dokumenty programowe EUA i ESU
- Deklaracja Global Forum on Academic Freedom, Institutional Autonomy, and the Future of Democracy
- Raport LERU (2019) pt. „Universities and the Future of Europe”
- Forum EAIR (2019) „Responsibility of Higher Education systems: What? Why? How?”
- European Quality Assurance Forum (2019) pt. „Supporting societal engagement of universities”
- Spotkanie dyrektorów generalnych ds. szkolnictwa (2019) pod hasłem „towards more socially inclusive higher education”
- + listy wyzwań cywilizacyjnych do pokonania (klimat, demografia, technologia, nierówności, zmiany z powodów politycznych i migracji)

A projekt Erasmus+ DASCHE

Projekt Erasmus + DASCHE

„Development, assessment and validation of social competences in higher Education”

Partnerzy:

- Szkoła Główna Handlowa w Warszawie (lider)
- Uniwersytet w Bremie (Niemcy)
- Uniwersytet w Durham (Wielka Brytania),
- Uniwersytet Twente (Holandia),
- Centrum Badań nad Szkolnictwem Wyższym (Czechy),
- Centrum Informacji Akademickiej (Łotwa).

Cel:

- rozpoznanie i rozpowszechnienie dobrych praktyk dotyczących formowania kompetencji społecznych (metoda case studies)
- Spisanie rekomendacji na instytucjonalnym, krajowym i europejskim poziomie

Pierwsze wnioski (1)

- Różnorodność (od definicji do walidacji)
 - Obawy przed standaryzacją
- Kłopoty z walidacją efektów właściwych dla kompetencji społecznych
- przykładowe analizy przypadków (PL):
 - Centrum kompetencji społecznych w PWSZ w Elblągu
 - Collegium Medicum UJ
 - CEMS w SGH

Pierwsze opinie i rekomendacje

FGI z associated partners dla Polski – przykładowe opinie:

- Od 2011 r. obserwujemy problem z kompetencjami społecznymi - nie wiemy, co z nimi zrobić, nie rozumiemy, jak je kształtować. Zakładano, że student zdobywa je sam przez się. W uczelniach brak jest czasu i ochoty na dyskusje o kompetencjach społecznych. Nawet twórcy programów studiów mają problem z określeniem czym one są. Analiza ok. 100 programów jednego z uniwersytetów potwierdza, że poziom zrozumienia wśród nauczycieli akademickich potrzeby definiowania kompetencji społecznych w efektach kształcenia jest znikomy.
- Uczelnie mają problem w pokazywaniu swego podejścia do kompetencji społecznych, nawet, gdy robią coś wartościowego. Bezpieczniejsze jest przypisanie ich do przedmiotów humanistycznych za 5 ECTS-ów nakazanych przepisami.
- Na polskich uczelniach kompetencje społeczne postrzegane są jako biurokratyczny wymysł, zaś projekt DASCHE pokazuje, że nie muszą one być czymś takim, że nie musi być to fasada lecz świadoma i cenna działalność wychowawcza.
- Głosy studentów (bardziej radykalne): „W naszej opinii kompetencje społeczne są bezrefleksyjnie przepisywane do programów i sylabusów z użyciem deskryptorów PRK i nikt nie wie jak je kształcić na uczelni. Dochodzi do kuriozalnych prób kształcenia kompetencji społecznych w ramach jednego, dedykowanego przedmiotu. Tymczasem to wykładowcy swoją postawą powinni je przede wszystkim przekazywać. Ale nawet przeszkoleni w tym zakresie wykładowcy mają duży problem z doskonaleniem kompetencji społecznych studentów, nie radzą sobie z tym zadaniem”.

Pierwsze opinie i rekomendacje

- Należy zacząć od diagnozy, dlaczego obecnie na uczelniach kształtowanie tych kompetencji jest tak ułomne.
- Pojęcie „kompetencje społeczne” powinno być używany w dokumentach europejskich, w stanowiskach EUA i innych w kontekście uniwersytetu społecznie odpowiedzialnego;
- Warto byłoby uwzględnić w ESG rekomendację, że uczelnie powinny kłaść nacisk na kształtowanie kompetencji społecznych i wskazać na dobre praktyki kształtowania kompetencji społecznych, zidentyfikowane w projekcie;
- Kluczowe dla kompetencji społecznych jest podjęcie rozważań nad określeniem kim jest absolwent szkoły wyższej (uwaga: nie idzie o sylwetkę absolwenta kierunku studiów, ale o uniwersalne cechy absolwenta studiów wyższych). Z regulacji wewnętrznych uczelni z reguły nie wyłania się idea takiego absolwenta, zatem nie wspierają one kształtowania w nim pożądanymi kompetencjami społecznych.
- Należy zaangażować PKA (i odpowiednio ESG) w promowanie kształtowania kompetencji społecznych na uczelniach. Na przykład, aby w procedurze i kryteriach oceny uwzględniono opis tego, co uczelnia robi w zakresie formowania kompetencji społecznych oraz przeprowadzono rozmowę opartą o pytania otwarte.
- Ewaluatorzy zewnętrzni (np. PKA) powinni być kształceni tak, aby potrafili oceniać osiągnięcia w zakresie rozwoju kompetencji społecznych studentów. Obecnie w ocenie jest nacisk na wiedzę gorzej jest z ewaluacją umiejętności, a na kompetencjach społecznych nikt nie potrafi ocenić, więc się tego nie czyni.
- Kluczowe jest uświadamianie kadrze uczelni, że sprawa rozwoju kompetencji społecznych jest ważna – trzeba, aby nauczyciele akademicy zainteresowali się tym tematem a także doskonalili własne kompetencje społeczne.
- Warto wskazać, jaki będzie skutek obniżenia poziomu tych kompetencji na zmianę społeczną; co się stanie, jeśli kompetencje społeczne nie będą wzmacniane przez edukację.

Pierwszy skutek praktyczny

- zorganizowanie w Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego debaty nt kształtowania kompetencji społecznych w polskich uczelniach. Debata ma się odbyć w lutym 2020.
- wydanie broszury z przykładami dobrych praktyk w tym zakresie

Zaproszenie na konferencję

- Końcowa konferencja projektu zatytułowana *“Social competences – the new dimension of the traditional mission of higher education”* odbędzie się w SGH w Warszawie w dniu **28 lutego 2020**.
 - Call for papers otwarty
- Więcej informacji o projekcie Erasmus+ DASCHE
<http://dasche.eu/>
- Tamże formularz rejestracji i zgłoszenia własnego referatu

Dziękuję za uwagę!